

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Runa

2022. gada 13. oktobrī

Eiropas Revīzijas palātas priekšsēdētāja *Tony Murphy* runa

ERP 2021. gada pārskata prezentācija

Eiropas Parlamenta Budžeta kontroles komiteja

2022. gada 13. oktobrī

Izšķirošā ir runātā runa.

Cienījamā priekšsēdētājas kundze!

Godātie deputāti!

Komisāri!

[Godātie Padomes prezidentvalsts pārstāvji!]

Man ir gods uzstāties šeit pirmo reizi kā **jaunievēlētajam Eiropas Revīzijas palātas (ERP) priekšsēdētājam**.

Pirmkārt, vēlos īsumā nedaudz **pastāstīt par sevi**. Esmu **revidents** ar vairāk nekā 40 gadu pieredzi publiskā sektora revīzijā gan valsts, gan Eiropas līmenī – Īrijas augstākajā revīzijas iestādē, Eiropas Komisijā un ERP. Gandrīz desmit gadus esmu strādājis ERP dažādos amatos un apakšpalātās, un 2018. gadā kļuvi par ERP locekli.

Mana **galvenā uzmanība priekšsēdētāja amatā** būs vērsta uz mūsu darba turpināšanu nolūkā sniegt šai **komitejai** informāciju, kas jums vajadzīga, lai pildītu savus pienākumus, un mūsu iedzīvotāju interesēs uzlabot **pārskatatbildību un pārredzamību** attiecībā uz visām ES darbībām.

Tomēr šodien esmu šeit arī, pildot savas iepriekšējās **locekļa amata pilnvaras saistībā ar mūsu 2021. gada pārskatu**.

Šajā amatā es pēdējo gadu laikā esmu ticies un sadarbojies ar daudziem no jums, un tādēļ es zinu personīgi, cik **cieša un konstruktīva sadarbība** pastāv starp mūsu iestādēm. Ar nepacietību gaidu tikšanos un kopīgu darbu **ar jums visiem**, kā arī ceru uz arvien padziļinātāku mūsu ražīgo sadarbību.

Gada pārskats ir **pats svarīgākais no mūsu sagatavotajiem dokumentiem**, un tā sagatavošanai ir nepieciešami **kopīgi centieni**. Gada pārskats, ar kuru šodien jūs iepazīstinu, nebūtu iespējams bez intensīva **komandas darba un apņēmības**, un es izmantoju šo iespēju, lai pateiktos daudzajiem **revidentiem un atbalsta darbiniekiem**, kas iesaistīti visos revīzijas darba posmos, **locekļiem**, kuri atbild par atsevišķām nodaļām, un visai mūsu **Kolēģijai**.

Šis gada pārskats ir publicēts ļoti **atšķirīgā kontekstā** nekā pagājušā gada pārskats. Lai gan mēs visi esam smagi strādājuši, lai sniegtu efektīvu pakalpojumu, neraugoties uz pašreizējām darbības problēmām **Covid-19 krīzes** ietekmē, šobrīd mēs saskaramies arī ar **Krievijas agresijas karu** Ukrainā. Kara pasaules mēroga ietekme un pašreizējā **enerģētikas krīze** rada jaunus izaicinājumus mums visiem.

ES finanšu **pareiza un efektīva** pārvaldība ir svarīgāka nekā jebkad agrāk. Tas paredz **lielāku atbildību** gan Komisijai un dalībvalstīm, gan arī mums Eiropas Revīzijas palātā.

Kādi ir mūsu galvenie konstatējumi par 2021. gadu?

Tāpat kā iepriekšējos gados, par **ES pārskatiem** mēs pieņemām atzinumu bez iebildēm — tos neietekmēja būtiski nepareizas ziņas.

Attiecībā uz **ieņēmumiem** mēs konstatējam, ka vispārējais kļūdu līmenis **nebija būtisks**. Tomēr mēs konstatējam dažas pastāvīgas nepilnības kontroles mehānismos, kas saistīti ar tā dēvētajiem tradicionālajiem pašu resursiem, dažās dalībvalstīs un dažos saistītos procesos Komisijā.

Mūsu gada pārskatā par 2021. finanšu gadu papildus budžeta resursiem, par kuriem panākta vienošanās **DFS** ietvaros, mēs pirmo reizi aptvērām arī iniciatīvu “*Next Generation EU*” (**NGEU**) un jo īpaši **ANM**.

Tāpēc pirmo reizi mēs sniedzam **divus atsevišķus atzinumus** par izdevumu likumību un pareizību 2021. gadā: vienu par **ES budžeta izdevumiem** un otru par **ANM izdevumiem**.

Mēs sniedzam **divus atsevišķus atzinumus**, lai atspoguļotu **atšķirības** starp budžeta izdevumiem saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu (DFS) un ANM izdevumiem. ANM ir **pagaidu instruments, ko finansē, emitējot obligācijas**, bet vissvarīgākais – uz to attiecas **atšķirīgs īstenošanas modelis**. Atšķirībā no ES budžeta izdevumiem, kuru pamatā ir **attiecināmo izmaksu atlīdzināšana vai nosacījumu ievērošana**, kā to paredz ES vai valstu noteikumi, ANM gadījumā maksājuma izpildes nosacījums ir **iepriekš izvirzītu atskaites punktu vai mērķrādītāju apmierinoša sasniegšana**.

Vispirms pievērsīšos mūsu atzinumam un konstatējumiem par **ES budžeta izdevumiem**.

Mēs izveidojām reprezentatīvu izlasi, atlasot 740 darījumus, un, pamatojoties uz šo izlasi, konstatējam, ka kopējais pārkāpumu līmenis salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir **palielinājies**, 2021. gadā sasniedzot 3,0 % (2019. un 2020. gadā – 2,7 %).

Nemot vērā mūsu atklāto problēmu plašo izplatību (t. i., kļūdu visaptverošu ietekmi), mēs jau trešo gadu pēc kārtas sniedzam **negatīvu atzinumu**.

Mūsu konstatējumi vēlreiz apstiprina mūsu iepriekšējo novērtējumu, kurā secinājām, ka kļūdu līmeni ietekmē tas, **kā līdzekļi tiek izmaksāti**, t. i., vai tos izmaksā **radušos izmaksu atlīdzināšanai** vai, pamatojoties uz **tiesībām**.

Attiecībā uz **augsta riska izdevumiem**, kas veido pārliecinošu **vairākumu** (63 %) no mūsu revīzijas datu kopas, kļūdu īpatsvars tiek lēsts 4,7 % apmērā. Mēs galvenokārt runājam par kohēziju, kā arī par citām ES politikas kategorijām, tostarp vienoto tirgu, migrāciju, drošību, kaimiņattiecībām un atsevišķām dabas resursu kategorijas daļām.

Attiecībā uz **zema riska izdevumiem** mēs secinājām, ka aplēstais kļūdu līmenis bija **zem 2 % būtiskuma sliekšņa**. Tas ietver uz tiesībām balstītus izdevumus, piemēram, tiešo atbalstu lauksaimniekiem, *Erasmus* stipendijas studentiem un ES ierēdņu algas un pensijas.

Ja mēs šobrīd **sīkāk aplūkotu dažādas politikas kategorijas**, sākot ar **kohēziju**, mēs konstatētu vairākas tipiskas kļūdas, piemēram, neattiecināmas izmaksas, būtisku apliecināmo dokumentu trūkumu, vienotā tirgus / valsts atbalsta noteikumu pārkāpumus, kā arī publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpumus.

Aplēstais kļūdu līmenis šajā izdevumu kategorijā ir **3,6 %** (2020. gadā – 3,5 %).

Cienījamā priekšsēdētājas kundze! Es vēlētos sniegt dažus **konkrētus piemērus par mūsu konstatētajām kļūdām**, lai labāk ilustrētu savu sacīto:

- viena no mūsu revidētajām programmām ietvēra izmaksas no partneriem, kas atradās **nepareizā ģeogrāfiskajā apgabalā**. Šādi izdevumi nebija attiecināmi;
- citā gadījumā mēs konstatējām, ka ceturrtā daļa **dalībnieku sociālajā programmā**, kas paredzēta tiem, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu, patiesībā bija **nodarbināti**.

Svarīga mūsu darba daļa kohēzijas jomā, kas, es zinu, ir **joma, kas īpaši interesē** arī šo komiteju, ir **valsts revīzijas iestāžu** darbs. Kopš 2017. gada mēs vērtējam **šo revīzijas iestāžu** darbu, veicot padziļinātas pārbaudes. Mūsu revīziju rezultāti par pēdējiem pieciem gadiem liecina, ka šo revīzijas iestāžu darbs vēl pietiekami **nenovērš augsto kļūdu risku** šajā jomā un pašlaik **ierobežo iespējamo paļaušanos** uz iestāžu darbu.

Priekšsēdētājas kundze, ir svarīgi uzsvērt arī mūsu konstatētos **pozitīvos piemērus**. Šeit vēlos norādīt, ka attiecībā uz vienu dalībvalsti mēs konstatējām, ka valsts **revīzijas iestāde** sniedza atbalstu un ieteikumus par to, kā vadošā iestāde varētu uzlabot savas publiskā iepirkuma procedūras.

Tagad es pievērsīšos **dabas resursiem**: kopumā un ņemot vērā visu pieejamo informāciju, mēs konstatējām, ka kļūdu līmenis ir **tuvu** būtiskuma sliekšnim.

Attiecībā uz tām izdevumu jomām, kas identificētas kā **augsta riska jomas** (lauku attīstība, tirgus pasākumi un citas jomas ārpus KLP), t. i., aptuveni trešdaļu no šīs DFS kategorijas, mūsu rezultāti liecina, ka kļūdu līmenis ir būtisks, un galvenie kļūdu avoti ir neattiecināmi saņēmēji, administratīvas kļūdas un vides saistību neizpilde.

Daži šajā izdevumu jomā konstatēto **kļūdu piemēri**:

- mēs konstatējām dažus gadījumus, kad **mājputnu saimniecības** iesniedza vairāk nekā vienu pieteikumu. Vairumā gadījumu precēts pāris katrs pieprasīja

maksimālo atbalstu, norādot, ka viņi būtu jāuzskata par atsevišķiem lauksaimniekiem, lai gan viņu dzīvnieki aizņem tās pašas ēkas;

- veicot vienas lauku saimniecības revīziju, izmantojot satelītattēlus, mēs konstatējām, ka lauksaimnieka deklarācijā nav atspoguļota viņa **faktiskā lauksaimnieciskā darbība**. Tāpēc vairāk nekā puse no attiecīgā maksājuma tika uzskatīta par kļūdu.

Attiecībā uz šo politikas jomu vēlos norādīt uz **pozitīvo ieguldījumu**, ko var sniegt **uzraudzības pārbaudes**. Šo pārbaudītu pamatā ir satelītattēli, kurus var izmantot valsts līmenī, lai pārbaudītu atbilstību konkrētiem ES noteikumiem, piemēram, platībatkarīgā atbalsta pieprasījumos. Attiecībā uz 2021. gadu mēs pārbaudījām, kā Itālijas un Spānijas iestādes izmantoja šos satelītattēlus, un ieteicām Komisijai vēl vairāk atbalstīt to izmantošanu dalībvalstīs, jo pašlaik šī prakse aptver tikai 13 % no platībām, uz kurām attiecas tiešā atbalsta shēmas.

Vienotā tirgus, inovāciju un digitālajā jomā mēs konstatējām būtiska kļūdu līmeņa pieaugumu no 3,9 % 2020. gadā līdz **4,4 % 2021. gadā**. Pētniecības izdevumi (galvenokārt pamatprogrammā "Apvārsnis 2020") joprojām ir galvenais kļūdu avots, jo īpaši neattiecināmas izmaksas, piemēram, personāla izmaksas.

Daži šādu kļūdu **piemēri**:

- revidējot vienu MVU, mēs konstatējām, ka **nav darba laika uzskaites** par diviem darbiniekiem, savukārt citi darbinieki bija deklarējuši stundas laikā, kad atradās atvaļinājumā. Gandrīz puse no pārbaudītajām stundām bija neattiecināmas;
- citā projektā mēs konstatējām, ka pētnieks faktiski neatbilst **akadēmiskajai kvalifikācijai, kas nepieciešama**, lai saņemtu **Marijas Kirī vārdā nosaukto stipendiju**. Tāpēc visas saistītās izmaksas nebija attiecināmas.

Attiecībā uz migrāciju, robežām, drošību un aizsardzību mēs konstatējām kļūdas gandrīz trešdaļā pārbaudīto darījumu:

- konstatējām, ka vienā projektā, kas attiecās uz iekšējo drošību, **policijai netika iegādāti plānotie apvidus transportlīdzekļi**, un mēs nevarējām būt pārliecināti, ka faktiski iegādātie transportlīdzekļi tika izmantoti paredzētajiem mērķiem;
- mēs konstatējām kļūdas **iepirkuma procedūrā patvēruma meklētāju izmitināšanai** un dažādas problēmas saistībā ar turpmākajiem līgumiem, kas tika noslēgti ar konkrētām viesnīcām. Nedz valsts iestādes, nedz Komisija nebija atklājušas šīs kļūdas.

Izdevumu kategorijā "**Kaimiņattiecības un pasaule**" visbiežāk konstatētās kļūdas bija saistītas ar izdevumiem, kas nav radušies, būtisku apliecinājošu dokumentu trūkumu,

neattiecināmām izmaksām un publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpumiem. Gandrīz pusē revidēto darījumu bija kļūdas. **Neraugoties uz ierobežoto izlases lielumu, mūsu revīzijas rezultāti apstiprina, ka kļūdu risks šajā kategorijā ir augsts.** Jāpiebilst, ka, neraugoties uz Komisijas centieniem mums palīdzēt, mums joprojām ir grūtības iegūt konkrētus **dokumentus no dažām starptautiskām organizācijām**, kuras ir atbildīgas par ES programmu īstenošanu.

Visbeidzot, es pievēršīšos **pārvaldes** izdevumu kategorijai. Tāpat kā iepriekšējos gados, mēs aplēsām, ka kļūdu līmenis nav būtisks. **Divas no piecām** skaitļos izteiktajām kļūdām attiecas uz Parlamentu, viena – uz Komisiju un divas – uz EĀDD.

Dāmas un kungi, tagad pastāstīšu par mūsu veikto **Atvēršanas un noturības fonda (ANM) izdevumu** revīziju.

Tas ir **jaunums** mūsu šā gada pārskatā, un par šiem izdevumiem mēs turpināsim atsevišķi ziņot visā ANM darbības laikā.

Uz ANM attiecas **īstenošanas modelis, kas atšķiras** no ES budžeta izdevumu īstenošanas modeļa DFS ietvaros, un tajā galvenā uzmanība vērsta uz **atskaites punktu un mērķrādītāju** sasniegšanu, nevis radušos izmaksu atlīdzināšanu.

Tāpēc ticamības deklarācijas revīzijā mēs koncentrējamies uz to, vai **Komisija** ir apkopojusi pietiekamus un atbilstošus pierādījumus, lai pamatotu savu **novērtējumu** par to, ka atskaites punkti ir apmierinoši sasniegti. Atbilstība **citiem ES un valstu noteikumiem** neietilpst **Komisijas novērtējumā** par ANM ietvaros veikto maksājumu likumību un pareizību un tādēļ nav iekļauta mūsu atzinumā. Šo aspektu aplūkosim atsevišķi turpmākajās revīzijās, kad Komisijas darbs šajā jomā būs pabeigts un mēs to varēsim novērtēt. Turklāt mēs nevērtējam atskaites punktus ietvertos **dažādo reformu efektivitāti**, jo tas drīzāk būtu temats turpmākiem īpašajiem ziņojumiem, kuros to varētu novērtēt.

ANM revīzijas datu kopa ietvēra vienu maksājumu 11,5 miljardu EUR apmērā Spānijai 2021. gadā pēc tam, kad tika ziņots par 52 **atskaites punktu** izpildi, no kuriem visi bija saistīti ar reformām.

Mēs konstatējam, ka **viens no atskaites punktiem** (saistībā ar **uzņēmumu ienākuma nodokļa reformu** un jo īpaši pasākumu ieviešanu nolūkā “nodrošināt, ka nodokļu maksātāji maksā minimālo likmi 15 % apmērā”) netika apmierinoši izpildīts. Mūsaprāt, tā ietekme **nav būtiska**. Turklāt mēs atzīmējam, ka Komisija vēl nav definējusi **metodi, kā kvantitatīvi noteikt atskaites punkta vai mērķrādītāja nesasniegšanas ietekmi**, t. i., kādas summas izmaksa rezultātā būtu jāaptur.

Mēs sniedzām papildu **ieteikumus** Komisijai attiecībā uz tās veikto atskaites punktu novērtējumu, jo īpaši par darba dokumentēšanu un atskaites punktu novērtēšanas kritērijiem.

Dāmas un kungi!

Līdz šim mēs aplūkojām ES izdevumu **atbilstības** aspektu. Taču pieejamo līdzekļu **izmantošana** ir vēl viena joma, kuru pārbaudām un kura regulāri ir bijusi **problemātiska**. 2021. gadā tas nav mainījies.

Neizpildīto saistību kopsumma 2021. gada beigās bija 341,6 miljardi EUR salīdzinājumā ar 303,2 miljardiem EUR iepriekšējā gadā. Tomēr šī summa pirmo reizi ietver neizpildītās saistības attiecībā uz ANM gandrīz 90 miljardu EUR apmērā. Bez šīs summas neizpildītās saistības salīdzinājumā ar pagājušo gadu samazinājās, galvenokārt tāpēc, ka kavējās 2021.–2027. gada DFS dalītās pārvaldības līdzekļu īstenošana.

Pārskatā mēs sniedzam arī informāciju par ES budžeta pakļautību iespējamām **saistībām** nākotnē. Šis risks 2021. gadā palielinājās vairāk nekā divas reizes, sasniedzot 277,9 miljardus EUR. Tas galvenokārt bija saistīts ar 91 miljardu EUR vērtu obligāciju emisiju *NGEU* pasākumu kopuma finansēšanai un dalībvalstīm sniegtās finansiālās palīdzības palielinājumu par 50,2 miljardiem EUR, lai aizsargātu darbvietas un darba ņēmējus, ko skārusi pandēmija (*SURE*).

Raugoties no **horizontālā viedokļa**, mēs ziņojam par problēmām, kas attiecas uz Komisijas **gada pārvaldības un snieguma ziņojumu** par ES budžetu, ko apspriedīsiet šodien. Šogad mēs konstatējam, ka *ex post* pārbaūžu ierobežojumi dažādās politikas jomās ietekmē **Komisijas riska novērtējuma** pamatīgumu un tā klasifikāciju **augsta riska vai zema riska izdevumos**. Mēs arī ziņojam par **finanšu korekciju** izklāstu attiecībā uz nepareiziem maksājumiem (5,6 miljardi EUR) un uzskatām, ka tas var radīt pārpratumus. Visbeidzot, saistībā ar Komisijas paziņojumu Ungārijai saskaņā ar **Nosacītības regulu** mēs atzīmējam, ka gada pārvaldības un snieguma ziņojumā nav sniegta sīkāka informācija par minēto paziņojumu vai to, kā tas var ietekmēt attiecīgo izdevumu pareizību. Tikmēr Komisija ir ierosinājusi Padomei budžeta aizsardzības pasākumus un dalījusi ar jums zināmo papildu informāciju, kurā tā norādīja uz vairākām problēmjomām, tostarp publiskā iepirkuma sistēmu un interešu konfliktu novēršanu un labošanu.

Visbeidzot, 2021. gada revīzijas darba gaitā mēs ziņojām *OLAF* par 15 aizdomīgiem gadījumiem (2020. gadā – par sešiem gadījumiem), un saistībā ar šiem gadījumiem *OLAF* jau ir sācis piecas izmeklēšanas. Mēs esam noslēguši sadarbības vienošanos gan ar *EPPO*, gan *OLAF*, un no šā gada mēs, ja iespējams, abām iestādēm vienlaikus ziņojam par gadījumiem, kuros ir aizdomas par krāpšanu. Papildus atsevišķiem gadījumiem, par kuriem mums varētu rasties aizdomas, Palāta risina šo svarīgo jautājumu, sagatavojot konkrētus īpašos ziņojumus, piemēram, aplūkojot krāpšanas riskus, kas ietekmē kopējo

lauksaimniecības politiku (14/2022), ekonomikas dalībnieku iekļaušanu melnajā sarakstā (11/2022) un interešu konfliktus dalītā pārvaldībā (paredzēts publicēt 2023. gada 1. ceturksnī).

Priekšsēdētājas kundze! Godātie deputāti!

Mūsu gada pārskatā ir iekļauta **sīkāka informācija un konstatējumi**, kurus es vēlētos iezīmēt, taču diemžēl man ir ierobežots laiks. Tāpēc es vēlētos savu runu pabeigt, vēršot jūsu uzmanību uz mūsu **gada pārskata** vai **ES revīzijas īsa apraksta** tekstu, ko jūs visi esat saņēmuši.

Noslēgumā vēlos norādīt, ka mūsu konstatējumi par 2021. gadu liecina, ka mums ir **jāsauglabā modrība** un **visos līmeņos efektīvi jāpārbauda**, kā nauda tiek tērēta un vai tiek sasniegti plānotie rezultāti.

Mēs dzīvojam pasaulē, kas mainās **vēl nepieredzētā ātrumā**, un tas rada izaicinājumus Eiropas Savienībai. Turpmākajos gados paredzams, ka ES izdevumi divkāršosies, tādēļ gan Komisijai, gan dalībvalstīm ir **milzīga atbildība** pārvaldīt ES finanses pareizi un efektīvi.

Visbeidzot, vēlos izmantot šo iespēju, lai **pateiktos komisāram** par viņa iestādes sadarbību pagājušajā gadā. Dažkārt mūsu viedoklis konkrētos jautājumos var atšķirties, bet kopā mēs abi tiecamies savu attiecīgo pilnvaru ietvaros nodrošināt, ka ES budžets tiek izmantots lietderīgi.

Paldies par **uzmanību**! Ar prieku atbildēšu uz jūsu **jautājumiem**.